

REFERAT

34. møde i DANAK's sektorudvalg for kalibrering

Tid : Mandag den 8. november 2010 kl. 11.00 - 15.00

Sted : DANAK, Dyregårdsvej 5B, 2740 Skovlunde

Deltagere : Jesper Busk, FORCE Technology
Jan Hald (JHA), DFM
Hans Peter Hansen (HPH), H. Lundbeck A/S
Jørgen Meinertz, Metrologic ApS
Jan Nielsen (JN), Teknologisk Institut
René Wilche, Exova Metech A/S
Claudi Johansen (CJ) Sikkerhedsstyrelsen
Direktør Jesper Høy (JH), DANAK
Sektionsleder Erik Øhlenschläger (EOE), DANAK
Ledende assessor Marianne Tambo Andersen (MTA), DANAK
Ledende assessor Poul Erik Poulsen (PEP), DANAK.

Afbud : Jan Wrang, Ole E. Sørensen, Kurt Stochholm

Referent : Poul Erik Poulsen

Referat tilsendt : Sektorudvalgets medlemmer

Der er ikke udpeget en formand for udvalget, og mødet blev derfor i overensstemmelse med udvalgets regler, ledet af DANAK. EOE fungerede som mødeleder.

Forslag til dagsorden var udsendt med mødeindkaldelsen. Under eventuelt ønskedes følgende emner drøftet, se pkt. 7: a) akkreditering af metrologiinstitutioner b) rapportering af ikke-akkrediterede resultater i akkrediterede certifikater c) præstationsprøvning på mikrometerskruer d) akkreditering til kalibrering af måleudstyr, hvor der ikke er anerkendte standardiserede metoder e) anvendelse af udgåede kalibreringsmetoder f) EA's præstationsprøvninger til understøttelse af akkrediteringsorganernes multilaterale aftale (MLA). Der var i øvrigt ikke forslag om ændringer eller tilføjelser til det udsendte forslag til dagsorden

1. Status for medlemmer af udvalget

Der gennemførtes en præsentationsrunde, da der var ændringer siden sidste møde. Eurolab Danmark har udpeget René Wilche til at afløse Kim Carneiro og har herudover genudpeget Jesper Busk. Arbejdet som sekretær for udvalget bliver fra næste møde overdraget til Marianne Tambo Andersen. En ajourført liste over udvalgets medlemmer var vedlagt mødeindkaldelsen.

2. Godkendelse af referatet fra udvalgets 33. møde den 28. april 2010

Der var ingen bemærkninger til referatet.

3. Forslag til revideret forretningsorden

Udkast til revideret forretningsorden var udsendt med mødeindkaldelsen. Det var foreslået at ændre frekvensen af udvalgets møder til minimum en gang årligt, i stedet for minimum 2 gange, således at frekvensen kan tilpasses behovet. JH redegjorde for baggrunden for ændringerne, som indføres generelt for DANAK's sektorudvalg, og som ikke havde til hensigt at nedsætte mødefrekvensen i sektorudvalg med god aktivitet. Udvalget kunne tiltræde ændringerne.

4. Samarbejdet omkring vidensspredning fra det internationale samarbejde til nationale aktiviteter

Emnet var behandlet på udvalgets sidste møde efter forslag fra JN på foregående møde. JN's oplæg til DANIAMet var udsendt med mødeindkaldelsen. JN orienterede om behandlingen på mødet i DANIAMet og herunder om, at de tekniske assessorer bør opfordres til at tilmelde sig EUROMET's newsletter, hvilket DANAK vil tage op i DANAK's nyhedsbrev.

ERFA-grupper drøftedes i fortsættelse af udvalgets sidste møde. ERFA-grupper og lignende findes på flere områder. HPH omtalte gruppen på tryk, etableret af FORCE, som også arrangerer præstationsprøvnings, og JN nævnte DANIAMet-MI og DANIAMet-CLM's erfa-faggrupper. Andre faggrupper findes på en række typisk mere snævre områder og fungerer typisk ad-hoc, hvor det er muligt. Det var udvalgets opfattelse, at arrangørernes hjemmesider kan spille en central rolle for formidlingen. JN nævnte i denne forbindelse kontaktpersonerne i de tekniske komiteer, og det aftaltes, at DANAK udsender information herom til de tekniske assessorer.

5. DANAK's auditering/tilsyn af kalibrering i felt

Emnet var taget op efter forslag fra Jørgen Meinertz på udvalgets 32. møde. JM redegjorde for baggrunden og sine erfaringer som teknisk assessor. JM anførte, at kalibreringsdemonstrationer ved tilsynsbesøgene ikke var udført i felt, og omtalte tilfælde, hvor de var udført på det faste laboratorium under ikke realistiske miljøforhold. I modsætning hertil oplyste RW, at kalibreringer i mange tilfælde var demonstreret i felt i forbindelse med DANAK's tilsynsbesøg hos Exova Metech. DANAK vil tage det op internt i faggruppen for kalibrering og endvidere indskærpe over for de ledende assessorer, at være opmærksomme på, at usikkerhedsbudgetterne indregner de i praksis forekommende miljøforhold, herunder særligt temperatur. JN nævnte fugtkalibrering med saltopløsninger som et område, hvor kalibreringen er meget afhængig af miljøet.

6. Sager til orientering

6.1. Nationalt

- 6.1.1. *Opfølgning på behandlingspunkter fra sidste møde.*
- a) *Brugen af elektroniske kalibreringscertifikater.* EOE havde orienteret herom på sidste møde. Kravene er fastsat i ISO 17025. Med udsendelsen af akkrediteringsmeddelelsen AML 03 bør der ikke være uklarhed om fortolkningen.
 - b) *Angivelse af feltkalibrering i måleevneskemaer.* EOE oplyste, at DANAK fortsat arbejder på at tydeliggøre oplysningerne i skemaerne, men at arbejdet ikke var afsluttet.
- 6.1.2. *Orientering om Sikkerhedsstyrelsens arbejde på metrologiområdet.* (Bemyndigelse af laboratorier samt udpegning af metrologiinstututer). De områder, hvor der er en direkte relation til DANAK's akkrediteringsarbejde er:

- 1) udpegning af nationale metrologiinstututer (NMI'er)
- 2) udpegning af notificerede organer iht. NAWI og MID direktiverne og
- 3) bemyndigelse af laboratorier til måleteknisk kontrol.

CJ orienterede om, at Sikkerhedsstyrelsen nu havde opbygget kompetencen på områderne. For bemyndigelse af laboratorier er der udsendt en bekendtgørelse, som beskriver generelle og tekniske krav, hvoraf nogle er nye. Bekendtgørelsen giver mulighed for, at tilsynet kan lægges ud til DANAK, hvor der i så fald skal laves en samarbejdsaftale mellem DANAK og Sikkerhedsstyrelsen. JH orienterede om, at en aftale havde været drøftet med Sikkerhedsstyrelsen, herunder om hvordan de supplerende krav til ISO 17025 kunne indgå i de bemyndigede laboratoriers akkrediteringer, og at DANAK formentlig ville skulle udsende en akkrediteringsbestemmelse, hvori kravene blev samlet.

CJ orienterede videre om, at for udpegning af metrologiinstututer har en bekendtgørelse været overvejet, men indtil videre ikke fundet nødvendig. For udpegning af notificerede organer påtænkes det pt. ikke at udsende en bekendtgørelse.

6.2. Internationalt

- 6.2.1. *Orientering om arbejdet i EA og ILAC.* EOE orienterede om ILAC's nye dokumenter for sporbarhed og usikkerhed:

- a) Usikkerhedsdokumentet **ILAC P14** "*ILAC Policy for Uncertainty in Calibration*" er vedtaget med næsten enstemmighed. DANAK vil implementere dokumentet. Som der var orienteret om på udvalgets sidste møde, er den væsentligste ændring i forhold til de gældende regler for bestemmelse af måleevner, at instrumentbidraget kan undlades i særlige tilfælde, hvilket DANAK vil tage op med de tekniske assessorer. Denne ændring kan særligt være relevant på det elektriske område.

- b) Nyt udkast til ILAC P10 "*ILAC Policy on Metrological Traceability of Measurement Results*" var udsendt med mødeindkaldelsen. Der var i ILAC enighed om dokumentet; men det anses for et problem for akkrediteringsorganernes anerkendelse af sporbarhed til de nationale metrologiinstitutter, at institutterne i nogle områder, fx i Sydamerika, ikke er med i BIPM's database. Der er behov for, at BIPM's holdning til dette forhold afklares. Dokumentet forventes færdigt ultimo 2011. På spørgsmål om, hvordan sporbarhed håndteredes på områder, hvor der ikke fandtes referencenormaler, men hvor enheden defineredes ved reference til en metode, som f.eks. inden for akustik, oplyste EOE, at det var korrekt og almindeligt forekommende at referere til en metode.

- c) EOE orienterede også om, at der ikke var fremskridt i bestræbelserne på at koordinere udpegningen og bedømmelse af nationale metrologiinstitutter med akkreditering. Det påregnes dog, at ILAC og BIPM samarbejder om at udarbejde et fælles dokument. (Emnet er videre behandlet under 7 a).

7. Eventuelt, herunder fastlæggelse af næste møde.

Som aftalt i forbindelse med godkendelsen af dagsorden drøftedes herunder følgende:

- a) *Akkreditering og udpegning af metrologiinstitutter.* JHA oplyste, at EURAMET har kun krav om peer-review, hvis der er ændringer i måleevne. Herudover kræver EURAMET for akkrediterede metrologiinstitutter, at måleevnerne i CIPM-MRA Appendix C svarer til de akkrediterede, at de tekniske assessorer, som bedømmer metrologiinstitutterne, kommer fra laboratorier på samme niveau og at bedømmelsesrapporterne er tilgængelige for EURAMET's tekniske komité for kvalitet. Der er fortsat ikke krav om peer-review af selvdeklarerede metrologiinstitutter. Sammenfattende er der ikke tale om, at akkreditering giver nogen væsentlig lettelse for metrologiinstitutterne.

- b) *Rapportering af ikke akkrediterede resultater i akkrediterede certifikater.* RW havde rejst spørgsmålet om DANAK's krav til et mindste antal akkrediterede resultater i akkrediterede certifikater og til rapportering af sekundære parametre uden for akkrediteringsområdet. EOE og JH oplyste om, at der ikke længere er krav om en bestemt mindste procentdel akkrediterede målinger, men at det tydeligt skal fremgå af certifikaterne, hvilke resultater, der er uden for akkrediteringen. Markering af resultater med "***", hvor forklaringen findes sidst i et certifikat, anses ikke for tydelig. EOE oplyste også, at der i EA ikke er en ensartet holdning på området.
- c) *Præstationsprøvning på mikrometerskruer.* JM ønskede det drøftet på baggrund af, at der ikke var sket justeringer af laboratoriernes måleevner og anførte, at måleevnerne i DANAK's måleevneskemaer typisk var lavere, end hos udenlandske laboratorier. EOE oplyste, at justeringerne ikke var indført, fordi der var rejst tvivl om sammenligningen, som havde været grundlaget for de i AML 14 anførte usikkerheder. (Efter udvalgets møde er akkrediteringsmeddelelsen udsendt i rettet udgave).
- d) *Akkreditering til kalibrering af måleudstyr hvor der ikke er anerkendte standardiserede metoder.* JM ønskede det drøftet på baggrund af erfaringer fra praksis, hvor udstyr var set kalibreret efter metoder, der kunne anses for tvivlsomme, og nævnte som eksempel en kalibrering af et udstyr til måling af afstanden mellem to vægge. EOE oplyste, at ISO 17025 er klar, og at ikke standardiserede metoder skal valideres og godkendes af DANAK, inden de kan komme på akkrediteringens måleevneskema. Det aftaltes, at JM ville komme med nogle eksempler til brug for videre behandling af emnet på næste møde.
- e) *Anvendelse af udgåede kalibreringsmetoder.* JM henviste til ISO 17025, pkt. 5.4.2 om, at der skal anvendes den gældende udgave af en standard og anførte, at det er særligt relevant for skydelærer og mikrometerskruer, hvor der er udsendt nye standarder. EOE redegjorde for DANAK's holdning, ISO 17025 er klar - gældende udgave skal anvendes, med mindre der er særlig grund til ikke at gøre det, og laboratorierne skal holde sig ajour med metoderne og orientere kunderne, hvis der er grund til at anvende en ældre standard. DANAK vil orientere internt om de nye standarder på områderne.
- f) *EA's præstationsprøvnings til understøttelse af akkrediteringsorganernes multilaterale aftale (MLA).* JN havde fået en generel forespørgsel fra André Barel, EA, om Teknologisk som akkrediteret udbyder kunne være arrangør af sammenligninger for EA. JN spurgte om status for EA's præstationsprøvnings, og DANAK oplyste herom, at man havde fået en forespørgsel fra EA om udpegning af deltagere til 4 sammenligninger inden for energi (AC-elmålere), moment, lydtryk og accelerometri, men uden oplysninger om arrangør og gebyr for deltagelse. Erik Bruun Lorentzen, der

deltager i EA's arbejdsgruppe for præstationsprøvninger på kalibrering vil give en orientering på udvalgets næste møde.

Næste møde aftales til mandag den 9. maj 2011, kl. 11.00 - 15.00, hos DANAK.